

A

AD eli art director

Visuaalinen tai graafinen suunnittelija. Vastaa töiden ulkoasusta.

Additiiviset värit

Kts. lisäävät värit

Aihiolakkaus

Lakkaus, joka tehdään vain osaan painettavasta pinnasta esim. korostamaan tiettyä yksityiskohtaa.

Ajettavuus

Paperin käyttäytyminen painokoneessa ja sitä seuraavissa jälkikäsitteilykoneissa. Vaikuttaa painoprosessin nopeuteen ja varmuuteen.

Alaindeksi

Osittain peruslinjan ala-puolelle laskettu merkki tai merkkijono esim. matemaattisissa kaavoissa (H₂O).

Anfangi

Ensimmäisen tekstikappaleen aloittava, usean rivin korkuinen, usein koristeellinen ja muusta tekstistä poikkeavan värinen alkukirjain.

Antiikva

Kts. kirjasintyypit. Päänteellinen (serif), selkeät paksuuserot kirjasimien eri osissa, perusmuoto on soikio.

Apinalaatikko

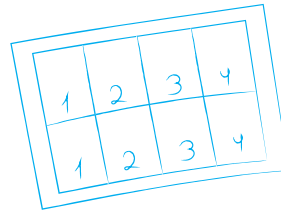
Lehdessä yleensä alkusivuilla oleva laatikko, jossa on mm. toimituksen ja kustantajan yhteystiedot.

Arkistointipaperi

Virallinen paperi, vanhetessaan mahdollisimman vähän muuttuva paperi, jota käytetään kauan säilytettäviin asiakirjoihin.

Arkki

Painoarkki on painettu paperiarkki, joka käsittää tietyn määrän sivuja. Sivujen

koosta riippuen aikakauslehti- ja kirjatyöt sekä esitteet painetaan tavallisesti 8-, 16- tai 32-sivuisina arkkeina, sivujen koosta riippuen.

Arkiasemointi

Sivujen sijoittaminen koko painoarkin kokoiselle alueelle siten, että arkin taitamisen jälkeen sivut ovat oikeassa järjestyksessä.

ASCII

American Standard Code for Information Interchange. ASCII on numeerinen esitys kirjaimista, numeroista ja erikoismerkeistä.

Asettelumalli

Painolaitosta varten tehty mittatarkka kuvallinen ohje, josta käy selville kuvien ja tekstien sijoitukset ja koot käytettävissä olevassa tilassa.

Avoin taittotiedosto

(InDesign-tiedosto tai muulla taitto-ohjelmalla tehty tiedosto – ei pdf-tiedosto).

B

Banderolli

Vyöte, jolla esimerkiksi lehtiniput sidotaan yhteen tai suuri, pitkänomainen mainoskangas, joka usein sijoitetaan talon tai messuosaston seinustalle tai ripustetaan tilan yläpuolelle.

Bittikarttakuva (Bitmap)

Valokuva, skannattu kuva tai grafiikka-kuva, joka koostuu pikseleistä. Kuvan tarkkuus määräytyy pikseleiden määrän mukaan.

Bleed

Kts. leikkausvara

Blokkiliimaus

Usean samankokoisen paperiarkin liimaus nippuihin yhdestä reunasta. Myös lehtiöliimaus.

Bulkki

Paperin ominaistilavuus eli kuohkeus. Suuri luku merkitsee kevyttä, paksua paperia. MF-sanomalehtipaperi bulkki n. 1,2, hiokkeeton offsetpaperi bulkki n. 1,3, tai depainopaperi bulkki n. 0,8.

C

CIELAB, CIELUV

Värinesitystapoja, jotka perustuvat silmän kykyyn erottaa tarkkailtavat värit toisistaan niiden vaaleustason, värikylläisyyden ja kirkkauden perusteella.

CMYK

Lyhenne nelivärisen painoprosessin osaväreistä, joista kaikki muut värit painettaessa muodostetaan. Cyan (syaaninsininen), Magenta (magentanpunainen), Yellow (keltainen) ja Key (musta).

Cyan

Neliväripainatuksen sininen eli syaani. Kts. CMYK.

D

De-kompressio

Pakatun tiedoston purkaminen alkuperäiseen luettavaan muotoon.

Densiteetti

Mittaluku, joka kertoo sävyn optisen tummuuden.

Densitometri

Mittari, jolla mitataan pinnan tummuutta paperilla, filmillä tai painopellillä.

Digijulkaisu

Myös e-julkaisu. Digitaalinen, netissä tietokoneella, padilla tai älypuhelimella katseltava julkaisu.

Digitaalinen painaminen

Yleisnimitys tietokoneelta tapahtuville painomenetelmille, joissa painoaiho tulostetaan ilman painolevyä suoraan tiedostosta.

Dispersiolakka

Vesiohenteinen infrapunavalolla kuivattava painokonelakka, joka antaa hyvän kiillon.

DPI, Dots Per Inch

Tulostuspisteiden lukumäärä tuumalla. Tulostustarkkuuden mittayksikkö ilmaisuna siten, kuinka monta pistettä (eli kuinka tarkasti) tulostusprosessi tulostaa yhden tuuman matkalle. Käytetään usein myös kuvien skannausresoluution ilmaisemiseen jota tulisi ilmaista mitalla Ppi (Pixels Per Inch), mutta käytännöksi on muodostunut ilmaisu dpi.

DtP, Desktop Publishing

Graafinen suunnittelu ja sivun/kuvanvalmistus tietokonepääteellä.

Dummy

Valmiin painotuotteen paperimalli, joka on valmistettu tuotteeseen valitusta paperista. Vastaa kooltaan tuotteen lopullista kokoa ja laajuutta.

Duotone

Duotone on yksivärioriginaalista muokattu kahdella värillä painettava kuva, jossa ainakin toisena osavärinä on musta. Duotonea käytetään tehokeinona ja myös esimerkiksi mustavalkokuvan keskisävyjen ja kirkkaiden kohtien korostamiseen.

E

E-julkaisu

Kts. digijulkaisu

Egyptienne

Groteski kirjaintyyppi, jossa kirjaimiin on lisätty tasapaksut päätteet.

Elektrofotografia

Sähköisesti varatun puolijohdepinnan valoherkkyyteen ja valottamiseen perustuva kopiointi- ja tulostusmenetelmä. Digitaalisen painamisen perustekniikka.

Elektrostaattinen värivedostus

Valokopiontitekniikkaan eli elektrofotografiaan ja värillisiin väriaineisiin perustuva vedostusmenetelmä.

Embedded

Upotettu, sisällytetty mukaan.

1. Käytettyjen fonttien upottaminen/sisällyttäminen painotuotteesta tehtyyn PDF-tiedostoon PDF-tiedoston luontivaiheessa.
2. Esim. InDesign-dokumentissa käytettyjen kuva- ja/tai logo-tiedostojen upottaminen/sisällyttäminen itse InDesign-dokumenttiin.

Ensikuitu

Puukuitu, josta ei ole aikaisemmin valmistettu paperia, kartonkia tai pahvia; ensiökuitu, primäärikuitu, neitseellinen kuitu.

EPS

Encapsulated PostScript file. Tiedostomuoto, jota käytetään siirrettäessä PostScript-informaatiota toisesta ohjelmasta toiseen tiedostoina. Esim. vektorimuotoisen logon voi sijoittaa EPS-tiedostona taitto-ohjelmaan.

F

Foliointi

Ohuen metallikalvon kiinnittäminen painokartongille, yleensä määrättyyn osaan (kuva, logo) kartonkia, puristamalla kuumennettua sinkkilaattaa vasten. Esimerkiksi kiiltävä kultafooliointi.

Fontti

1. Kts. kirjasinleikkaus.
2. Myös kirjasinleikkauksen elektroninen piirto-ohje -tiedosto.

FTP

File Transfer Protocol eli tiedostonsiirto-protokolla. Internetissä yleisesti käytössä

oleva tapa siirtää esimerkiksi isoja painotiedostoja painotalon palvelimelle. FTP-siirrossa käytetään usein ns. FTP-ohjelmaa.

Formaatio

Paperin pienimittakaavainen neliömassavaihtelu.

Formaatti

Painotuotteen tai arkin koko ja muoto (esim. A4).

G

GCR

Gray Component Replacement. Harmaan/neutralin komponentin korvaaminen. Värierottelutapa, jossa mustaa osaväriä käytetään korvaamaan osaanista, keltaisesta ja magentasta osaväristä kuvan tietyillä värillisillä alueilla sekä myös kuvan neutraaleissa (harmaissa) sävyissä. GCR-värierottelutapaa käytetään yleisesti sanomalehtipainatuksessa.

Gemena

Pienaakkonen (pienet kirjaimet).

GIF

Internetissä käytettävä kuvatiedostomuoto. GIF on ns. matalaresoluutioinen RGB-kuvamuoto, joten GIF-muotoisia kuvia ei tule käyttää painotuotannossa.

Graafiset paperit

Painatustarkoituksiin käytettävät paperit.

Grammapaino

Yhden neliömetrin kokoisen paperin paino grammoina (g/m²). Samaa tarkoittavat myös pintapaino, neliömassa ja neliöpaino.

Groteski

Kirjaintyyppi, jossa kirjasinviivat ovat tasapaksut eikä pääteviivoja ole. Esim. Arial.

H

Haitaritaitto

Taittelutapa, jossa taitteet ovat yhden-suuntaiset. Suljettu haitari (kerien taitto): Taitteet kääntyvät samaan suuntaan kerälle Avoin haitari: Taitteista joka toinen on sisäänpäin ja joka toinen ulospäin.

Häivytyt

Rasterikuvan reunojen pehmeästi tapahtuva sävyn vaaleneminen, rasteripistekoon asteittainen pieneneminen.

Harmaasävy

Grayscale. Väritila, joka sisältää vain mustaa, valkoista ja harmaan eri sävyjä.

Harmaatasapaino

Kolmen värillisen osaväriin keskinäinen suhde, joka muodostaa värittömän harmaasävyn.

Harvaresoluutiokuva

Värinäytön yksityiskohtien toistokykyyn riittävä asemointiapokuva.

Harvennus

Kirjainten etäisyyksien kasvattaminen, kts. tasausharvennus.

Heijastuskyky

Paperin tai kartongin kyky heijastaa valoa; kiillon mitta.

Hiuslinja

Ohut linja, paksuus 0.25 pistettä.

I

ICC-profiili

Tiedosto, jonka avulla kerrotaan jonkin laitteen (esim. skanneri, näyttö, tulostin, painokone) värinvalvonta-ominaisuudet ICC-yhteensopivalle ohjelmalle (esim. kuvankäsittelyohjelmalle).

Ingressi

Artikkelin tai jutun ensimmäinen kappale, joka sisältää tiivistetysti tärkeimmän asian. Ingressi eroaa leipätekstistä esimer-

kiksi suurempana, usein kursivoituna tai lihavoituna.

ISBN

Kansainvälinen kirjan standardinumerointi.

ISSN

Aikakausjulkaisujen kansainvälinen standardinumero.

J

JPEG

Pakattu kuvatiedostomuoto, jolla bittikarttakuva saadaan vähemmän tilaa vievään muotoon. Voidaan määrittellä ns. quality-arvo; mitä pienempi, sitä pienempi tiedostokoko, mutta samalla kuvan laatu heikkenee merkittävästi.

Jälkikäsittely

Kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen varsinaisen painamisen jälkeen ennen painotuotteen toimittamista tilaajalle, esimerkiksi leikkaus oikeaan kokoon, taitto, stiftaus, liimaus, perforointi, stanssaus jne.

Jäykkyys

Paperin taivutusvastus. Paperin paksuus on mitattavista suureista se, joka korreloi parhaiten jäykkyyden kanssa.

K

Kalibrointi

Säätömenetelmä, jossa säädöt perustuvat standardoituun tai virallisesti tarkastettuun vertailukohteeseen tai menetelmään. Esimerkiksi näytön värit kalibroidaan vastaamaan tulostusvärejä.

Kapiteeli

Pieniakkosten kokoinen suuraakkonen, korkeus on sama kuin gemena-akkosten x-keruus.

Kartonki

Yleensä useasta kerroksesta valmistettu tuote, jota käytetään mm. korteissa, foldereissa ja kansissa. Grammapainot 160g–300g.

Kaseeraus

Painetun tai painamattoman paperin liimaus paksummalle materiaalille.

Keili

Entinen merkitys oli rivien välissä oleva lisäväli. Nykyisin käytetään merkitsemään riviväliä.

Kevyesti päällystetty paperi

Paperi, jonka päällystemäärä paperin kummallakin puolella on yleensä n. 7–14 g/m².

Kerning

Kirjainparien tiivistäminen. Etenkin isoissa pistekoissa tapahtuva automaattinen tai manuaalinen kirjainvälityksen korjaaminen siten, että kirjaimet näyttävät sopivan paremmin yhteen visuaalisesti.

Keskisävyt

Midtones. Valokuvan tai sävykuvan keskisävyt eli sävyalue kuvassa, joka käsittää kuvasta sävyt alkaen n. 30%:sta päättyen n. 70%:iin.

Kierresidonta

Arkit yhdistetään toisiinsa muovispiraalin avulla.

Kiila

Sananväli

Kiiltolaminointi

Kiiltävällä erikoiskalvolla suoritettu laminointi.

Kirjaimen osat

Peruslinja, alalinja, ylälinja, x-keruus, versaalikorkeus, keilikorkeus, kirjainrunko, päätte, paksunnos, hiusviiva, ylä- ja alapidennös.

Kuultokansisidonta

Yksittäiset arkit liitetään liimaamalla kuultokansiin. Kansissa on läpinäkyvä muovikansi ja valkoinen pahviselkä sekä takakansi.

Kirjainväli

(Merkkiväli), kirjainten väli.

Kirjasinkoko

Kirjaimen korkeus ilmaistuna typografisina pisteinä, fontin pistekoko.

Kirjasinperhe

Joukko yhden kirjasimen (fontin) leikkauksia, kuten Times Roman, Times Italic, Times Bold, Times Bold Italic.

Kirjasinleikkaus

Nimetyn kirjasintyyppin erimuotoiset muunnelmat.

Kirjasintyyli

Medievaaliantikvat, esim. Garamond, Bembo, Sabon, Bookman. Uusantikvat, esim. Bodoni, Didot, Tiffany. Siirtymäkauden antikvat, esim. Baskerville, Caslon, Times. Groteskit, esim. Avant Garde, Futura, Helvetica. Egyptienne, esim. Beton, Clarendon, Memphis. Kalligrafiset kirjaimet, esim. Constance, Vivaldi, Zaph Chancery. Fantasiakirjaimet, esim. Calypso, Tonal, Fingers.

Kluutti

Kovitettua kangasta, jota käytetään kirjan kansien päällysteenä.

Koevedos

Tavallisimmin monivärikuvan vedos, joka toimitetaan työn teettäjälle hyväksyttäväksi.

Kompakti

Täyspeitteinen, 100% peittävä väripinta.

Kompressio

Tiedoston pakkaaminen eli tiivistäminen esim. WinZip-ohjelmalla.

Kontrasti

Vaalean ja tumman alueen erotus kuvassa.

Korjausmerkit

Oikovedoksen korjauksissa käytettävät merkit.

Kultainen leikkaus

Yli 2 500 vuotta vanha suhdejärjestelmä, jonka suhdeasteikko on 3:5, 5:8, 8:13 jne. Kultainen leikkaus kuuluu sommittelun perussääntöihin. Muodot, joissa esiintyy kultainen leikkaus, koetaan yleisesti esteettisesti miellyttäväksi.

Kursiivi

Kirjoituksen suuntaan kaatuva ladonta, italic.

Kutistekalvo

Tuotteen kääriminen joustavaan, mutta kireään muovikalvoon.

Kuultopaperi

Läpinäkyvä erikoispaperi.

Kuumaliimaus, Hot-Melt

Sidontatapa, jossa arkit ja kansi kiinnitetään toisiinsa selästään koneella ilman lankaa. Niin sanottu pokkarisidonta.

Kuvanvalmistus

Kuvan digitointi, värierottelu, kuvankäsittely sekä kuva- ja värikorjailu.

Laajuus

Kirjan tai muun painotuotteen sivumäärä.

Ladonta

Tekstin valmistaminen painettavaan muotoon.

Lakkaus

Painetun pinnan tai sen osien, kuten kuvien lakkaaminen kiillon ja värikyyden lisäämiseksi tai painopinnan suojaamiseksi.

Laminointi

Paperin tai kartongin päällystäminen kuumentamalla ohuella kalvolla, antaa tuotteelle erittäin kestävä pinnan. Laminointi voi olla kiiltävä tai mattapintainen.

Lankanidonta

Taitettujen arkkioiden sidonta ompelemalla.

Lasertuloste

Tekstistä tai sivuista tulostettu tarkistusvedos.

Lay-out

Asettelumalli, luonnos, painotuotteen tai teollinen sommitelma, "leiska".

Leikkausvara, bleed

Painotuotteen reunojen ulkopuolelle puhtaaksileikkausta varten jätettävä siistimisvara, yleensä 3mm.

Leipäteksti

Painotuotteen varsinaista sisältötekstiä.

Liehuladonta

Ladelmä, jossa toinen (yleensä oikea) ladelman reuna on epätasainen.

Liimakortti

Sarjanidonnassa tai liimasidonnassa jonkun sisemmän arkin etu- tai takapintaan liimalla liitettävä kortti tai muu pienempi kokoinen liite.

Liimanidonta

Taitettujen arkkioiden sidonta selkäliimauksella pehmeisiin kansiin.

Liimasidonta

Taitettujen arkkioiden sidonta selkäliimauksella koviin kansiin.

Liimaus

Paperipinnan tai massan käsittely liima-aineella; lisää lujuutta ja pienentää imukykyä.

Linjatiheys

Rasteripisteiden lukumäärä ilmoitettulla matkalla esim. linjaa/cm (Lpc = lines per centimeter, Lpi = Lines per inch).

Lisävä värinmuodostus

Additiiviset värit, esim. RGB-värimaailma (kamerat, näytöt, televisio yms.). Värit muodostuvat värillisten valojen sekoituksesta, jolloin esim. kolmen päävärin yhdistelmä on valkoinen.

Lisäväri

Yleensä mustan värin lisäksi käytettävä koristeväri. Voi olla PMS tai prosessiväri.

Lujuus

Paperin tai kartongin kyky kestää mekaanista rasitusta. Paperilla on useita lujuusominaisuuksia, kuten vetolujuus, märkälujuus, repäisyjujuus ja pintalujuus. Pintalujuudella on merkitystä painettaessa sitkeillä painoväreillä, joilla on taipumus rikkoa paperin pintaa.

M

Magenta

Neliväripainatuksen prosessivärien punainen väri (M), kts. CMYK.

Marginaali

Säännöllinen, painamaton alue tekstin ja kuvien ympärillä.

Marmorointi

Voimakkaasti värjättyjen kuitujen lisääminen massasulpuun erikoisen pintavaikutuksen aikaansaamiseksi.

Martiointi

Kaiverretulla telaparilla paperin pintaan aikaansaatua pakotuskuviointi.

Martioitu laminaatti

Kuvioitu laminaatti.

Mattalakka

Himmeämpintainen lakka.

Mattalaminointi

Himmeällä polypropyleenikalvolla tehtävä laminointi.

Mattapaperi

Himmeäksi kiillotettu paperi.

Moiré

Moiré on painovirhe, jossa kuvaan muodostuu häiritsevä läike. Johtuu yleensä kun uudelleen rasteroidaan jo ennestään rasteroitua kuvaa.

N

Negateksti

Esim. valkoinen teksti mustalla pohjalla tai väripohjalla.

Neliömassa

Yhden neliömetrin kokoisen paperin paino grammoina (g/m²). Samaa tarkoittavat myös grammapaino ja pintapaino.

Nidonta

Yksittäiset arkit liitetään metallihakasin toisiinsa nipun päältä joko yhdellä (yleensä kulmasta) tai kahdella niitillä. Käytetään myös sanaa päältästiftaus.

Nonparelli

Kuuden pisteen kirjaskoko, kts. kirjainkoot.

Nuuttaus

Paperiin tai kartonkiin puristettu ura taitamisen helpottamiseksi ja väripinnan murtumisen estämiseksi.

O

OCR, Optical Character Recognition

Optinen luku. Skannerilla skannattujen kuvien tekstit muunnetaan muokattavaksi tekstiksi tähän tarkoitukseen suunnitellun ohjelman avulla.

Offset

Painomenetelmä, jossa painoväri siirretään painopinnalta paperille yleensä kumikangaspintaisen siirtosylinterin avulla. Käytetään digipainon ohella vaativampien painotuotteiden tekemiseen.

Offsetlakka

Offsetpainokoneella painettava lakkaus, jolla voidaan lisätä painettujen pintojen käsittelykestävyyttä.

Offsetpaperi

Paperi, jonka valmistuksessa on huomioitu offsetpainomenetelmän erikoisvaatimukset, kuten pintalujuus.

Oikoluku

Tarkistus jossa tarkistetaan vedoksen oikeellisuus alkuperäiseen vertaamalla sekä kuvien oikea sijoitus.

Opasiteetti

Paperin läpinäkyttömyyden mitta. Läpinäkyttömällä paperilla on korkea opasiteetti.

Optiset ominaisuudet

Paperin tai kartongin ulkonäköön liittyvät ominaisuudet, joista tärkeimpiä ovat väri, vaaleus, opasiteetti ja kiilto.

Originaali

Alkuperäinen tuote.

Orporivi

Kappaleen viimeinen rivi, joka on palstan tai sivun alussa.

Osavärit

Värit, joita eri suhteissa yhdistelemällä voidaan tuottaa suuria määriä värisävyjä esim. väritelevision punainen, vihreä ja sininen (RGB) tai neliväripainatuksen syaani, magenta, keltainen ja musta (CMYK).

Osoitteistus

Postitusosoitteen liimaaminen tai tulostaminen painotuotteeseen yleisimmin Excel-tiedostosta.

P

Painopelti

Offsetpainokoneessa käytetty taipuisa metallilevy, jolla yksi painoarkki painetaan. Painopelti asetetaan sylinterin ympärille, josta se siirtää värin kumikangassylinterille ja tämä puolestaan siirtää värin painomateriaalille.

Painopinnanvalmistus

Sisältää kaiken sen toiminnan joka tapahtuu ennen painamista tai ennen arkkiasemointia.

Painos

Yhdellä kertaa valmistettava painotuote-erä.

Painoväriabsorptio

Paperin tai kartongin kyky imeä painoväriä, vrt rasteripisteen kasvu.

Painovärien ominaisuudet

Yksittäisten painovärien värisävyjen ja niiden päällekkäispainatusten värintoisto-ominaisuudet.

Palsta

Vakioleveyteen ladottu tekstikokonaisuus.

Palstamillimetri

Yksi millimetri yhdellä palstalla. Käytetään ilmoitusten hinnoittelussa. Esimerkiksi 2 x 100 pmm on kahdella palstalla 10 sentin korkuinen mainos, yhteensä 200 pmm.

Palstataitto

Määrätyn levyiseksi ladotun palstan sijoittelun suunnitteleminen sivulle.

Pantone

Lisävärijärjestelmä, kts. PMS, Lisäväri.

Paperikoot

Standardisoidut paperiarkkien vakiokoot, yleisimmät saksalaisen DIN-normiston A-, B- ja C-sarjat.

PDF, Portable Document Format

PostScript -kieleen pohjautuva tiedostomuoto, jota käytetään pääasiassa sähköiseen julkaisemiseen, tulostamiseen ja painamiseen. PDF-tiedosto on tulostimen ja näytön tarkkuudesta riippumaton, vrt. PostScript. Painovalmiin PDF-tiedostonteko-ohjeet Kopio Niinin sivuilla: www.kopioniini.fi/painopalvelut/aineisto-ohjeet.

PDF-vedos

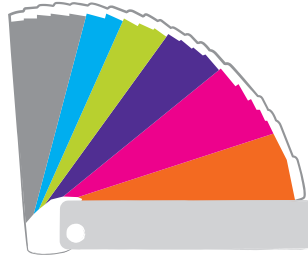
Sähköinen vedos.

Pehmeät kannet

Taipuisat yksinkertaiset kannet, joita käytetään pääasiassa liimanidonnassa tai stiftauksessa.

Perforointi

Paperin lävistäminen paino- tai taittokoneessa lävistysterillä siten, että esimerkik-

si kuponki on helppo repäistä irti repäyslinjaa pitkin.

Personointi

Tiedostosta (yleensä Excel) tapahtuva muuttuvan tiedon (esim. nimet, osoitteet) tulostaminen suoraan painotyöhön.

Pica

Amerikkalainen typografinen mittayksikkö, 4,22 mm. Vrt. piste.

Pikseli

Pienin yksittäinen kuvan osa. Digitaalinen bittikarttamuotoinen kuva koostuu pikseleistä (pienistä väripisteistä). Myös näyttöjen, digikameroiden ja skannereiden tarkkuudessa käytetty mittayksikkö.

PMS, Pantone Matching System

Eräs tärkeimmistä värinmääritystekniikoista on Pantone-järjestelmä. Pantone-järjestelmää käytetään vain lisäväreinä. PMS-värit sekoitetaan ennen kuin väripinta painetaan siten, että väripinta on kompakti ja painoväri juuri halutun värinen ja sävyinen. Kts. myös CMYK-värit.

PostScript, PS

PostScript on pakkaamaton tietokoneiden sivunkuvauskieli, jota käytetään etenkin tulostettavien dokumenttien ul-

koasun kuvaamiseen tulostimille ja muille laitteille. Tiedostomuoto .ps. Kts. myös PDF.

Ppi, Pixels per inch

Mitta määrittää kuvaoriginaalin tarkkuuden (painotöissä vaatimuksena 300 ppi). Käytännöksi on kuitenkin muodostunut ilmaisu Dpi (dots per inch).

Preeglaus

Painanta, jossa kirjaimet tai kuvat tulevat paperissa näkyviin kokokuvina. Käytetään myös nimeä korkopainanta.

Prepress, repro

Painamista edeltävät toimenpiteet.

Priimapuoli

Arkin se puoli, jolla on arkin ensimmäinen sivu, vrt. sekundapuoli.

Prosessivärit, Process Colors

Kutsutaan myös nimellä 4-värisysteemi, CMYK. Tällä tarkoitetaan koko värialan painamista neljällä osaväriellä käyttämällä painettaessa neljää eri osavärin käsittävää painolevyä. Jokaiselle osavärielle, syaanille, magentalle, keltaiselle ja mustalle on oma painolevynsä. Kts. CMYK.

Puhtaaksileikkaus

Painotuotteen tai arkin leikkaaminen lopulliseen kokoonsa painamisen tai sidontatyön aikana.

Päällepainatus

Aikaisemmin painettuun arkkiin tehtävä lisäpainatus. Esimerkiksi eri kieliversiot painetaan aiemmin painettuihin tekstitömiin tai blanco-arkkeihin.

Päällystämätön paperi

Käytetään mm. kopiointitöissä. Esim. tavallinen kopiopaperi on 80 g päällystämätöntä paperia.

Päällystetty paperi

Käytetään yleensä painotöissä. Hyvä värintoisto.

R

Raakakoko

Puhtaaksileikkaamaton paperin koko. Kts. Puhtaaksileikkaus.

Rajaus

Kuva rajataan taittoon sopivaksi, jolloin esim. reunamarginaalit jäävät pois. Photoshopissa sekä grafiikka- ja taitto-ohjelmissa kuvan rajaamiseen käytetään yleensä Rajaa-työkalua (Crop).

Rasteri

Kirjapainotekniikan menetelmä, jossa originaalin sävyt toistetaan painokuvassa eri kokoisina tai eri tiheyksinä rasteripisteinä. Rasteri voidaan muodostaa amplitudimoduloidusti (AM) tai stokastisesti (FM).

Rasterikulma

Painetuissa rasterikuviissa rasterilinjojen kulma, esim. musta väri 45°. Monivärisissä kuvissa eri osavärien kulmat asetetaan eri kulmiin, esim. Cyan 105°, Magenta 75°, Yellow 90° ja Musta 45°.

Rasteritiheys

Määrittelee pisteiden määrän cm:ä tai tuumaa kohden. Määräytyy käytettävän painopaperin mukaan. Mitä paremmin ja voimakkaammin päällystetty paperi, sitä suurempi rasteritiheys on mahdollinen. Ilmaistaan yleensä mittayksiköllä linjaa tuumalle (lpi) tai linjaa senttimetrille (lpc).

Rasteripisteen kasvu

Painoväriin paperiin imeytymisen johdosta tapahtuva rasteripisteen kasvu ja tästä johtuva kuvan tummuminen joka pitää ottaa kuvankäsittelyssä huomioon.

Rasteripohja

Alueen tasainen värisävy muodostetaan tietyn rasteriprosentin avulla.

Rasteroiminen

Prosessi, jossa muunnetaan skannatun valokuvan eri sävyt eri kokoisiksi rasteri-

pisteiksi, jotta kuva voidaan painaa painoprosessissa. Mitä suurempi piste, sitä tummempi sävy. Mitä pienempi piste, sitä vaaleampi sävy.

Repäisyjuuus

Paperin mekaaninen ominaisuus, repimiseen tarvittava voima.

Repro, prepress

Tekstin-, kuvan- ja sivunvalmistus.

Resoluutio

Lukutarkkuus eli vierekkäisten tai toisiaan seuraavien lukupisteiden määrä ilmoitettulla matkalla, kts. Ppi, Lpi, Dpi.

RGB

Kolmivärijärjestelmä mm. tietokoneen näytöllä, jossa kuvan värejä toistetaan kolmella värillä: R = Red (punainen), G = Green (vihreä) ja B = Blue (sininen). Kts. lisäävä värinmuodostus.

Riippuva sisennys

Ensimmäinen rivi on yleensä palstan reunassa ja seuraavat rivit ovat sisennettyjä.

Riisi

Yksikkö, jossa on 500 samanlaista arkkia.

RIP, Raster Image Processor

Rasterointilaskenta, jota käytetään kun sivunkuvauskielellä valmistettu tiedosto muutetaan tulostuskelpoiseksi filmille, painolevyille tai tiedostoon tulostamista varten.

Ritsaus

Paperitarra-arkille muotoon tehty viiltoleikkaus, jotta tarra voidaan helposti irrottaa liimataustasta

Riviväli

Kahden tekstirivin välimitta, ilmoitetaan pisteinä tai prosenttina kirjasinkorkeudesta.

Rotaatiopainokone

Rotaatiopainokone painokone, jossa paperi ajetaan rullalta.

S

Sans Serif

Yleisnimitys kirjaintyypeistä, joiden kirjaimissa ei ole ns. päätteitä. Käytetään myös nimitystä groteskit kirjaintyyli. Esimerkkejä: Helvetica, Arial, Univers, Franklin Gothic, Frutiger.

Sarjanidonta

Taitettujen arkkien nidonta selästään päällekkäin avattuina metallisilla hakasilla.

Serif

Yleisnimitys kirjaintyypeistä, joiden kirjaimissa on ns. kirjainpäätteet. Käytetään myös nimitystä antiikva kirjaintyyli. Esimerkkejä: Times, Palatino, Bodoni, Garamond, Souvenir.

Seripaino

Painomenetelmä, jossa painoväri siirtyy seulan läpi painoalustalle.

Silkkimatta

Himmeäksi kiillotettupaperi. Sileämpi kuin tavallinen matta.

Silkkipaino, seripaino

Painomenetelmä, jossa väri siirretään paperille väriä läpäisevän verkon tai kannan läpi siten, että ei-painavat pinnat ovat tukossa.

Sisennys

Tekstirivin aloittaminen varsinaista reunaan sisempää.

Sivutaitto

Valmiin tekstin, kuvien ja muiden elementtien sijoittelun suunnitteleminen.

Skannaus

Tekstin tai kuvien siirtämistä tietokoneelle optisen lukijan (skanneri) avulla digitaaliseen muotoon.

Skanneri

Laite, jolla originaalista (esim. paperikuva, dia, tekstisivu) tehdään digitaalinen kuvatie-dosto eli bittikarttakuva.

Sopimusvedos

Teksti- tai värivedos, jota käytetään mallina lopputuotetta hyväksyttäessä.

Sormilovi

Esimerkiksi manuaalin tai katalogin sivujen ulkoreunaan tehty lovi, joka helpottaa avaamista ja/tai oikean kohdan löytämistä.

Spottiväri, kohdeväri, lisäväri

Spottivärierotteluja käytetään kun halutaan käyttää vain muutamaa väriä tehosteina, esimerkiksi liikemerkeissä, logoissa tai yritysgrafikassa.

Stanssaus

Paperin tai kartongin leikkaus määrättyyn muotoon.

Syaani, cyan

Nelivärisarjan syaani painoväri, sininen.

Syväpaino

Menetelmä, jossa painojäljen antavat painosylinterin pinnassa olevat painovärisyvänteet.

Syväpainorotaatio

Syväpainokone, jossa paperi ajetaan rullalta.

Syvätä

Tehdä kuvalle tai muulle elementille ns. syväyspolku (clipping path). Kts. syväyspolku.

Syväyspolku

Clipping path. Vektorimaski, joka peittää esim. kuvasta taustan tai muita kuvassa olevia kohteita. Syväyspolkua käytetään yleensä poistamaan kuvan tausta (tekemään se läpinäkyväksi). Näin ilmoitukseen voidaan sijoittaa kuva siten, että kuvassa näkyy vain kohde/tuote, eikä kuvan taustaa ollenkaan.

Sävykuva

Originaalikuva, esimerkiksi valokuva, jossa on eri tummuusasteen omaavia sävyjä, vrt. viivakuva.

Sävyntoisto

Originaalin sävyjen toistuvuus painotuotteessa.

Sävyntoistokyky

Lukulaitteen tekninen kyky erottaa originaalikuva sävyjä tummasta vaaleaan.

Sävyntoistokäyrä

Luettujen ja käsiteltyjen sävyjen numeeriset vastaavuudet tummasta vaaleaan.

Tabloidi

Sivukoko, joka on puolet tavallisesta sanomalehtikoosta eli noin 40 cm korkea ja 27 cm leveä.

Taidepainopaperi

Yleisnimitys kaksi tai kolme kertaa päällystetyistä kiiltävä- tai mattapintaisista paperilaaduista.

Taittaminen

Painetun arkin taittelu taittokoneella siten, että taitetussa arkissa sivut ovat oikeassa järjestyksessä.

Taittolaite

Rotaatioissa paperiradan leikkaava ja taittava laite koneen luovutuspuolella. Arkkipainossa erillinen taittokone.

Taiveura

Kts. nuuttaus.

Tarkistusvedos

Teksti- tai värivedos, jota käytetään oikeellisuuden tarkistamiseen.

Tasausharvennus

Kirjainten välimatkaa muutetaan siten, että kirjainten välit ovat sopusoinnussa.

Tasokanneri

Kuvanlukulaite, jossa originaalikuva on suorana tasolla.

Tekstinvalmistus

Tekstin kirjoittaminen, muokkaaminen, taittaminen ja oikoluku.

Terävöitys

Kuvassa olevien yksityiskohtien paikallinen korostaminen, jotta ne tulisivat helpommin nähtäviksi.

TIF, TIFF

Tag Image File Format. Yleinen kuvien tallennukseen käytetty tiedostomuoto.

Tulostus tiedostoon

Tulostimen sijasta tulostaminen tiedostoksi jatkokäsittelyä varten. Kts PostScript, PDF.

Tulostusresoluutio

Tulostuslaitteen tarkkuus, joka ilmoitetaan pikselien lukumääränä ilmoitetulla matkalla, esim. dpi tai pistettä sentillä.

Tumma pää

Kuvan tummin sävy.

Typografia

Oikean visuaalisen muodon antaminen tekstile eli kirjasintyyppiin (fontin), kirjasiin-koon, tekstin värin, rivin pituuden, merkivälien yms. määrittely. Tarkoituksena on helpottaa viestin perillemenoaa.

Typografinen mitta

Graafisen alan typografisen mittajärjestelmän perusmitta on piste (pt), joka on 2660:s osa metrillä eli 0,37598 mm. Mittayksikön keksijä on ranskalainen kirjanpainaja François Didot. kts Kirjasinkoko.

Täysresoluutiokuva

Painojäljen yksityiskohtien toistokyvyn mukainen lopullinen kuva.

UCR

Undercolor Removal. Alivärin poisto. Värierottelutapa, jossa mustaa osaväriä käytetään korvaamaan kuvan neutraaleissa

(harmaissa) sävyissä sekä kuvan tummasa päässä (siis sellaisissa sävyissä, joissa on yhtä paljon syaania, magentaa sekä keltaista). Käytännössä UCR vaikuttaa eniten vain kuvan tummaan päähän.

Uusiopaperi

Pääosin tai kokonaan keräyspaperista valmistettu paperi.

Uusiomassa

Keräyspaperista valmistettu paperimassa.

Uusioraaka-aine

Hyötyjätteestä saatu raaka-aine. Esim. uusiokuitu on keräyspaperista peräisin oleva kuitu.

UV-lakka

Ultraviolettivalolla kuivatettava kirkaspintainen lakka. Voidaan toteuttaa myös mattana.

V, W

Vaalea pää

Kuvan vaalein sävy.

Vaaleus

Paperin vaaleus ilmaistaan prosentteina (ISO). Teoreettinen maksimi 100.

Valkaisu

Paperimassan aineosien värin poistaminen tai muuttaminen vaaleuden parantamiseksi.

Vedos

Painotyötä vastaava tuloste, jonka tulisi vastata mahdollisimman tarkasti lopullista painotuotetta.

Vedostus

Tekstin, kuvan, sivun tai koko painoarkin kopiointi tai erillinen tulostaminen tarkistusta varten.

Vektorointi

1. Tekstien vektoroiminen eli tekstien muuntaminen poluiksi.

KOPIONIINI

KOPIONIINI

2. Kuvan tai logon vektoroiminen resoluutioriippumattomasti skaalattavaan vektorigrafiikkamuotoon. Esim. bittikartamuotoinen skannattu logo voidaan vektoroida. Tällöin logoa voi skaalata ilmoituksessa tarvittaessa rajattomasti ilman, että tarkkuus kärsii.

Versaali

SUURAAKKONEN.

Vihkosidonta

Painetut ja taitetut arkit kootaan sisäkkäin ja niitataan yhteen metallihakasilla. Käytetään myös sanaa vihkostiftaus. Sivumäärän on oltava neljällä jaollinen.

Wiresidonta

Yksittäiset arkit nidotaan toisiinsa sivujen reunaan tehdyn rei'ityksen läpi kulkevan spiraalimaisen metallilangan avulla.

Välistys

Alun perin kahden rivin välinen ero, nykyään riviväli.

Värierottelu

Värillisen kuvaoriginaalin informaation erottelu neljään paino-osaväriin (CMYK).

Värinhallinta

Kuvanlukulaitteiston, värivedostuksen, näyttöpäättekuvien ja värierottelulaskennan hallittava kalibrointi- ja säätöjärjestelmäkokonaisuus.

WYSIWYG

What you see is what you get = näet tietokoneruudulla sivun tms. lopullisessa muodossaan.

Y, Z

Yläindeksi

Peruslinjasta nostettu merkki tai merkijono esim. matemaattisissa kaavoissa (m²).

Ympäristömerkki

Sertifiointilaitoksen myöntämä tunnus tuotteen ympäristöystävällisyydestä. Esim. Joutsenmerkki.

ZIP

Yleinen pakkausformaatti datan tiivistämiseen.

Ä

Äläys

Tekstistä erotettu lainaus, sitaatin nosto, joka painetaan leipätekstistä erottuvalla kirjasyntyyllillä.

Äpära

Yleisnimitys leski- ja orporiville.

Muut

Digijulkaisu – sähköinen netissä katseltava julkaisu

Skannaus – paperoriginaalin, tekstin tai kuvan, muuttaminen sähköiseen muotoon

Tekstin tunnistus – skannatun dokumentin tekstin muuttaminen editoitavaan muotoon